ROK VII

WIADOMOŚCI PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

№ 7

ORGAN ZWIĄZKU PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

WARSZAWA, DNIA 1 KWIETNIA 1932 ROKU

PROWIZORJUM POLSKO-NIEMIECKIE

Dnia 26 marca r. b. zostało podpisane prowizorjum polsko-niemieckie, obowiązujące od dn. 1 kwietnia, a przywracające faktyczny stan rzeczy z przed dnia 1 stycznia 1932 r. w stosunkach handlowych między obydwoma krajami. Prowizorjum oparte zostało na zasadzie wzajemności, polegającej na niestosowaniu ceł bojowych ze strony niemieckiej i na przyznaniu kontyngentów przywozowych ze strony polskiej. Jak wiadomo, Niemcy przed paru tygodniami wprowadziły nową rubrykę w celnej taryfie przywozowej — „Obertarif", zawierającej wysokie stawki celne. Nowe cła miały być stosowane do wszystkich artykułów polskich, co praktycznie biorąc oznaczałoby niemożność kontynuowania polskiego eksportu do Niemiec.

Polska ogłosiła tak zwane „kryzysowe" zakazy przywozu, obowiązujące od dnia 1 stycznia r. b. i stosowane specjalnie rygorystycznie do towarów pochodzenia niemieckiego. Zakazy te zaciążyły poważnie na eksporcie niemieckim, który w najważniejszych artykułach był do Polski uniemożliwiony.

Obecnie — od dnia 1 kwietnia r. b. — złagodzone zostały zarządzenia obydwóch stron. Bojowe cła niemieckie są stosowane tylko do tych artykułów polskich, które poprzednio były zakazane do przywozu; oczywiście, zakazy przywozu równocześnie zniesiono. Możliwości eksportu polskiego do Niemiec pozostają więc bez zmiany w stosunku do roku 1931. Analogicznie, Polska zastosowała takie kontyngenty przywozowe na towary zakazane do przywozu od 1-go stycznia 1932 r., aby możliwości niemieckiego eksportu do Polski znów pozostały bez zmiany w stosunku do 1931 r. Obustronne korzyści zostały przeto zbilansowane.

Kontyngenty polskie na towary niemieckie wyznaczono na jeden miesiąc (kwiecień), późniejsze będą określane — podobnie jak w stosunku do innych krajów — na okresy dwumiesięczne. Kontyngenty te obejmują tylko towary, zakazane do przywozu od 1 stycznia r. b. i nie dotyczą wcześniej ogłoszonych list reglamentacyjnych. Ministerstwo Przemysłu i Handlu rozpoczęło już przyjmowanie podań o zezwolenia na przywóz odpowiednich towarów.

Przemysł chemiczny zainteresowany jest zarówno w wywozie szeregu artykułów (przeważnie węglopochodnych) do Niemiec, jak w przywozie z Niemiec wielu towarów, przedewszystkiem instalacyjnych. To też podpisanie prowizorjum należy powitać z zadowoleniem, tem więcej że stanowić może ono będzie krok naprzód ku ostatecznemu uregulowaniu stosunków handlowych z Niemcami. Wprawdzie przemysł nasz nie jest zainteresowany w zawarciu traktatu handlowego polsko-niemieckiego, lecz w ogólnym bilansie naszego kraju wejście w życie umowy handlowej posiadałoby niezawodnie duże znaczenie.

Ilustracją stosunków polsko-niemieckich w zakresie chemicznej wymiany towarowej jest następujące zestawienie, dotyczące przywozu i wywozu artykułów chemicznych — z Niemiec do Polski i z Polski do Niemiec:

Rok	Przywóz	Wywóz
	w tysiącach złotych	
1928	149.300	20.883
1929	152.821	37.701
1930	120.191	32.187
1931	63.079	21.610

W roku 1931 zmalał zarówno przywóz jak wywóz, co stanowi zresztą wynik kryzysu gospodarczego. Chemiczny bilans handlowy polsko-niemiecki jest oczywiście ujemny dla naszego kraju: wywozimy nieduże stosunkowo ilości materjałów surowych, przywozimy wysokowartościowe produkty gotowe.

Prowizorjum polsko-niemieckie nie zmieni zapewne w poważniejszym stopniu zarysowanej powyżej sytuacji. Przyczyni się jednak do złagodzenia stosunków, jakiemi charakteryzowały się pierwsze miesiące roku bieżącego.

SPRAWOZDANIE ZWIĄZKU PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO.

Ukazało się z druku XI Sprawozdanie Związku Przemysłu Chemicznego R. P. za rok 1931. Sprawozdanie obejmuje 48 stron druku formatu normalnego A 4 i zawiera następującą treść: władze Związku Przemysłu Chemicznego, lista przedsiębiorstw wchodzących w skład Związku, alfabetyczny skorowidz wytwarzanych przez zrzeszone fabryki artykułów, wreszcie właściwe sprawozdanie z działalności Związku. To ostatnie ocenia ogólną konjunkturę w roku 1931, ujmuje monograficznie sytuację w poszczególnych dziedzinach przemysłu chemicznego, zdaje sprawę z poczynań Związku w roku sprawozdawczym.

Sprawozdanie rozesłane zostało wszystkim członkom Związku Przemysłu Chemicznego.

SPOŻYCIE NAWOZÓW SZTUCZNYCH.

Spożycie nawozów sztucznych w r. 1930 i 1931 kształtowało się w Polsce następująco:

Wyszczególnienie	1930		1931	
	Spożycie	w tem przywóz	Spożycie	w tem przywóz
	w tysiącach tonn			
Superfosfat	187	—	100	—
Żużle Thomasa . .	134	134	105	105
Nawozy kostne . .	10	—	8	—
Sole potasowe . . .	219	22	108	4
Saletry	88	78	42	2
Azotniak	82	—	39	—
Siarczan amonu . .	20	—	20	—
Mieszanki nawozowe	19	—	34	—
	759	234	456	111

Sprawa tak wydatnego zmniejszenia spożycia nawozów sztucznych musi być traktowana nader poważnie, z uwagi na doniosłe skutki dla całokształtu gospodarstwa narodowego. Z danych Głównego Urzędu Statystycznego wynika, że w czasie pięciolecia 1925/29 (w porównaniu do pięciolecia 1921/25) — przeciętne plony pszenicy na terenie całego kraju wzrosły o 120 kg z 1 ha, żyta o 90 kg, jęczmienia i owsa o 160 kg, ziemniaków o 700 kg, buraków cukrowych o 200 kg. Biorąc na uwagę, że w czasie 1921/25 nawozy sztuczne stosowane były w nieznacznej tylko mierze i dopiero w następnym okresie spożycie ich wzrosło bardzo gwałtownie — należy dojść do wniosku, że wzrost zbiorów przypisać należy w dużej mierze nawozom sztucznym. Ponieważ nawet w latach pomyślnych zbiorów nigdy nadwyżki zbożowe nie były w Polsce zbyt wielkie, przeto mimowoli nasuwa się problem, czy gospodarka ekstensywna nie doprowadzi w skutkach do deficytów zbożowych. Wypowiadane są coprawda poglądy, że zmniejszona produkcja płodów rolnych wpłynie na zwyżkę cen, jednak teorje te budzą poważne zastrzeżenia. W każdym razie zastosowanie tak drastycznego środka mogłoby mieć miejsce tylko równocześnie we wszystkich krajach; natomiast redukcja zbiorów w Polsce napewno nie odbije się na stanie rynków międzynarodowych, które są jedynie miarodajne dla cen zboża.

CENTRALNY ZWIĄZEK PRZEMYSŁU POLSKIEGO.

Fuzję dwóch naczelnych organizacyj życia gospodarczego Polski: Centralnego Związku Polskiego Przemysłu, Górnictwa, Handlu i Finansów oraz Naczelnej Organizacji Zjednoczonego Przemysłu i Rolnictwa Zachodniej Polski — należy uważać za fakt dokonany. Dnia 18 marca r. b. uzgodniono ostatecznie tekst statutu nowej organizacji, która działać będzie pod nazwą Centralnego Związku Przemysłu Polskiego.

Stosownie do formuły, ujętej w § 1 statutu — Centralny Związek Przemysłu Polskiego ma na celu podniesienie poziomu ekonomicznego kraju, współdziałanie rozwojowi życia gospodarczego, organizowanie przemysłu, uzgadnianie jego interesów i reprezentowanie ich nazewnątrz. Podstawą organizacyjną Centralnego Związku są grupy zawodowe. Grupę stanowi zespół członków, należących do jednej i tej samej lub kilku pokrewnych dziedzin wytwórczości. Związek składać się będzie z następujących 13 grup: górnictwo i przemysł węglowy; górnictwo i hutnictwo żelazne; górnictwo i hutnictwo cynkowe, ołowiane i inne poza żelazem; górnictwo i przemysł naftowy; przemysł metalowy, mechaniczny, elektrotechniczny i elektryfikacyjny; przemysł chemiczny; przemysł włókienniczy (bawełna, wełna, len, konopie, juta, jedwab i t. p.); przemysł cukrowniczy; inne przemysły rolnicze (drzewny, spirytusowy, drożdżowy, przetworów ziemniaczanych, młynarski, piwowarski i t. p.); przemysł papierniczy i celulozowy; przemysł mineralny i budowlany (cement, wapno, cegła, szkło, ceramika i t. p.); instytucje kredytowe i ubezpieczeniowe; organizacje gospodarcze różne.

Pozostawiając do najbliższej przyszłości omówienie ram organizacyjnych i struktury władz Centralnego Związku — sygnalizujemy tymczasem, że Związek Przemysłu Chemicznego jest jednym z założycieli Centralnego Związku i że podpisał w tym charakterze statut nowej organizacji.

KRONIKA.

Dnia 16 marca r. b. podpisany został w Warszawie układ między niemieckim Kalisyndykatem w Berlinie, S-té Commerciale des Potasses d'Alsace w Mulhousie i Paryżu, Mines Domiales de Potasse d'Alsace w Mulhousie, S. A. Mines de Kali Ste Therèse w Mulhousie z jednej strony i Sp. Akc. Eksploatacji Soli Potasowych we Lwowie. Układ ten został zawarty na lat 5 i przyznaje Sp. Eksploatacji Soli Potasowych we Lwowie udział w eksporcie światowym, odpowiadający polskim zdolnościom produkcyjnym. Wyłączny wpływ na rynek polski pozostawiony został czynnikom polskim, przyczem w razie potrzeby importu nawozów potasowych, lub innych produktów potasowych do Polski —

przywóz prowadzony będzie wyłącznie przez Spółkę Eksploatacji Soli Potasowych po cenach i na warunkach w Polsce obowiązujących.

Układ ten posiada bardzo doniosłe znaczenie zarówno w płaszczyźnie uregulowania stosunków na polskim rynku potasowym, jak na rynkach światowych i stanowi wynik długotrwałych pertraktacyj.

Dnia 27 lutego r. b. odbyło się w Zurychu plenarne posiedzenie Szwajcarskiego Towarzystwa Chemicznego, na którem wygłoszone zostały następujące referaty: Prof. Wieland, laureat Nobla z Monachjum, zreferował swe prace o utlenianiu i redukcji, jako procesach biochemicznych; prof. W. N. Haworth z Oxfordu — prace nad budową inuliny, zaś Dr. Benedykt Hepner z Warszawy — mówił o wykonanych z mag. S. Frankenbergiem pracach nad nowemi pochodnemi ksantyny i kwasu moczowego, przyczem szczególne zainteresowanie wywołały pochodne kofeiny, których jedna grupa metylowa została zastąpiona przez grupę fenylową.

Zakłady Elektro w Łaziskach Górnych wypuściły na rynek glinokrzem, który spotkał się z ogólnem uznaniem przy zastosowaniu do fabrykacji materjałów wybuchowych i okazał się nawet lepszym od produktu importowanego, jeśli chodzi o szybkość detonacji materjału wybuchowego. Wiadomość tę notujemy jako dowód ciągłych postępów w polskim przemyśle chemicznym.

Instytut Naukowej Organizacji urządza w przeciągu trzech dni — 9, 10, 11 kwietnia r. b. cykl wykładów o naukowej organizacji w przemyśle chemicznym. Program cyklu obejmuje: ogólne zasady naukowej organizacji, zastosowanie wykresów w kierownictwie, układanie budżetu, zasady obliczania kosztów własnych, zastosowanie zasad obliczania kosztów własnych w przemyśle chemicznym, organizacja zakupów, gospodarka magazynowa, dobór pracowników i higjena pracy, organizacja biura przemysłowego, przebieg i kontrola procesów fabrykacyjnych, świetlna kontrola procesów fabrykacyjnych.

Opłata za cykl wynosi zł. 50.—, zapisy przyjmowane są w Instytucie Naukowej Organizacji w Warszawie, Mokotowska 53.

Polski Komitet Naukowej Organizacji powziął uchwałę odłożenia terminu zwołania III-go Polskiego Zjazdu Naukowej Organizacji na przeciąg 2 lat.

Centralny Związek Polskiego Przemysłu, Górnictwa, Handlu i Finansów zwraca uwagę na dział informacyjny o polskim przemyśle w Roczniku Oficerskim na rok 1932. Zlecenia do tego działu przyjmuje administracja Rocznika (Sztab Główny, Wojskowy Instytut Naukowo-Wydawniczy, Warszawa, Plac Piłsudskiego 3, tel. wewn. 159) oraz delegaci Rocznika, którzy w tym celu odwiedzą poszczególne przedsiębiorstwa.

XIV Zjazd Gazowników i Wodociągowców Polskich, połączony z walnemi zebraniami Zrzeszenia Gazowników i Wodociągowców Polskich oraz Związku Gospodarczego Gazowni i Zakładów Wodociągowych, odbędzie się w roku bieżącym w Wilnie, w dniach 2—5 czerwca. Zgłoszenia na Zjazd przyjmuje Komitet Organizacyjny, mieszczący się w Wileńskiej Dyrekcji Wodociągów i Kanalizacji — Wilno, Dominikańska 2.

NA MARGINESIE.

Niektóre dzienniki prowincjonalne, chciwe sensacji za wszelką cenę, umieściły przed paru dniami wiadomość o olbrzymiej, ośmiomiljonowej grzywnie, jaką „jedno z największych naszych przedsiębiorstw farmaceutycznych" miało rzekomo wpłacić do Warszawskiej Kasy Skarbowej. Grzywnę tę — ciągle stosownie do prowincjonalnych wiadomości — nałożono jakoby za używanie nabytego po ulgowych cenach spirytusu do produkcji „luksusowych kosmetyków".

Oczywiście, cała wiadomość zawiera w sobie tyleż prawdy, ile zjawiający się stale w sezonie ogórkowym na szpaltach niektórych wydawnictw wąż morski. Żadne z należących do Związku Przemysłu Chemicznego przedsiębiorstw farmaceutycznych — zaś wszystkie większe fabryki farmaceutyczne do Związku należą — ani nie używało nigdy spirytusu farmaceutycznego do celów perfumeryjno-kosmetycznych, ani też nie wpłacało z tego tytułu żadnej kary do kas skarbowych. Tem więcej plotka o ośmiomiljonowej grzywnie wygląda już na wyraźny objaw patologicznego przerostu wyobraźni, zaostrzonej pogonią za wiadomościami nawet najbardziej nieprawdopodobnemi i obliczonemi tylko na naiwność czytelnika!

NOWE ROZPORZĄDZENIA.

W Dz. Ust. Nr. 20 z dnia 15 marca r. b. ukazało się pod poz. 146 Rozporządzenie Ministrów: Skarbu, Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa z dnia 27 lutego 1932 r. w sprawie ceł wywozowych.

Stosownie do przepisów tego Rozporządzenia, do poz. 230 taryfy wywozowej (smoła surowa z węgla kamiennego) dodana została uwaga, w myśl której za każdorazowem zezwoleniem Min. Skarbu surowa smoła z węgla kamiennego może być zwalniana od cła wywozowego. Uwaga ta ma być stosowana przy wywozie prasmoły (smoły pierwotnej). Rozporządzenie weszło w życie dnia 15 marca r. b.

NOTOWANIA CEN WAŻNIEJSZYCH WYTWORÓW PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

Aceton	450 zł.
Alkohol metylowy techniczny 90%	170 „
„ „ czysty 99%	300 „
* Amonjak skroplony za 1 kg NH_3	1,80 „
* Azotniak mielony za 1 kg % N_2	1,68 „
* „ granulowany za 1 kg % N_2	1,83 „
Azotan amonu	100 „
Benzol handlowy 90%	80 „
„ czysty	92 „
Bisulfat (kw. siarczan sodu)	13,50 „
* Boraks	110—125 „
Chlorek cynku 50° Bé	45 „
Chlorek wapna bielący	36 „
Chlorek wapnia ($CaCl_2$)	20—22 „
Chloroform czysty	800 „
„ „pro narcosi“	1,800 „
Eter siarkowy	390 „
Fenol czysty	265 „
Formalina 40%	270 „
* Gliceryna farmaceutyczna 30° Bé	300 „
* „ techniczna 85/88%	175 „
* Karbid granulowany	75 „
Karbolineum	31,25 „
Klej kostny	265 „
Klej skórny	300 „
Krezol	128 „
* Kwas azotowy 30° Bé w przel. na 100% HNO_3	100 „
Kwas mrówkowy 85%	241 „
Kwas siarkowy 60° Bé	7,37 zł.
„ solny 19°/21° Bé	14,25 „
„ octowy techn. 30%	100 „
Mączka kostna odklejona 30% P_2O_5	15 „
„ rogowa 13/14% N_2	— „
Naftalin surowy prasowany	28,00 „
„ czysty w łuskach	52,50 „
Octan sodu	140 „
„ ołowiu	215 „
Oleina zwierzęca destylat	220 „
„ „ saponifikat	210 „
Oleum 20%	19,94 „
Olej lniany	115 „
* Potaż kalcynowany 90/95%	120 „
* Potaż żrący topiony 88/92%	140 „
Pirydyna czysta za 1 kg	9,75 „
Smoła preparowana	17,50 „
Saletra sodowa 15,5%	37,80 „
Siarczan amonu za 1 kg % N_2	1,68 „
* Siarczan miedzi	110—125 „
* Siarczek sodu 60/62%	65 „
Soda amonjakalna	25 „
„ kaustyczna	60 „
Sól glauberska kalcynowana niemielona	14,25 „
Stearyna	200 „
Superfosfat 16%	9,28—9,92 „
Toluol czysty	105 „
Żelatyna techn.	400 „

Ceny powyższe są cenami hurtowemi i rozumieją się za 100 kg loco fabryka bez opakowania; ceny za produkty oznaczone gwiazdką rozumieją się wraz z opakowaniem.

PRODUKTY WYTWÓRCZOŚCI KRAJOWEJ

Barwniki i półprodukty organiczne:

„PRZEMYSŁ CHEMICZNY, BORUTA Sp. Akc.“, Zgierz, tel. Łódź 121-01; Warszawa, tel. 656-99.

„WOLA KRZYSZTOPORSKA“ Fabr. Chem. Piotrków Tryb., tel. Piotrków Tryb. 165.

„PABJANICKIE TOWARZYSTWO AKCYJNE PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO“, Pabjanice, tel. Łódź 21-86.

Chlorek wapna bielący.

Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ“, Warszawa, Zgoda 10, tel. 634-94.

Chlorek wapnia ($CaCl_2$):

„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE“. Warszawa, Czackiego 14, tel. 711-24.

Farmaceutyczne przetwory:

Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN“, Warszawa, Danilowiczowska 16, tel. Centrala-Spiess.

Gliceryna farmaceutyczna i techniczna:

Sp. Akc. „STREM“, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.
Przem. Tłuszcz. „SCHICHT-LEVER“ Sp. Akc., Warszawa, Nowy Zjazd 1, telefony 605-77, 605-99.

Gumowe artykuły techniczne:

Sp. Akc. „WOLBROM“, Warszawa, Wierzbowa 9, tel. 760-80.

Jedwab sztuczny:

Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU“, Warszawa, Wilcza 9a, tel. 875-39.

Karbid:

Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ“, Warszawa, Zgoda 10, tel. 634-94.
Zakłady „ELEKTRO“, Łaziska Górne, G. Śląsk.

Klej kostny i skórny.

Sp. Akc. „STREM“, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.

Kwaśny węglan sodowy (bicarbonat):

„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE“, Warszawa, Czackiego 14, tel. 711-24.

Oleina zwierzęca:

Sp. Akc. „STREM“, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.

Słomka i włosie wiskozowe:

Sp. Akc. TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU“, Warszawa, Wilcza 9a, tel. 875-39.

Smoła pierwszorzędowa:

Zakłady „ELEKTRO“, Łaziska Górne, G. Śląsk.

Soda amonjakalna, krystaliczna i kaustyczna:

„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE“, Warszawa, Czackiego 14, tel. 711-24.

Soda kaustyczna.

Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ“, Warszawa, Zgoda 10, tel. 634-94.

Stearyna:

Sp. Akc. „STREM“, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.

Żelazokrzem 45% i 75%:

„Zakłady „ELEKTRO“. Łaziska Górne, G. Śląsk.

Członkowie Związku Przemysłu Chemicznego otrzymują „Wiadomości Przemysłu Chemicznego“ bezpłatnie.

Redakcja i Administracja: Warszawa, Czackiego 1, telefon 410-14

Wydawca: w imieniu Związku Przem. Chemicznego Rzplitej Polskiej – Dyrektor Związku Inż. EDMUND TREPKA

Redaktor: Inż. TADEUSZ ZAMOYSKI

Druk L. Bogusławskiego i S-ki, Świętokrzyska 11